

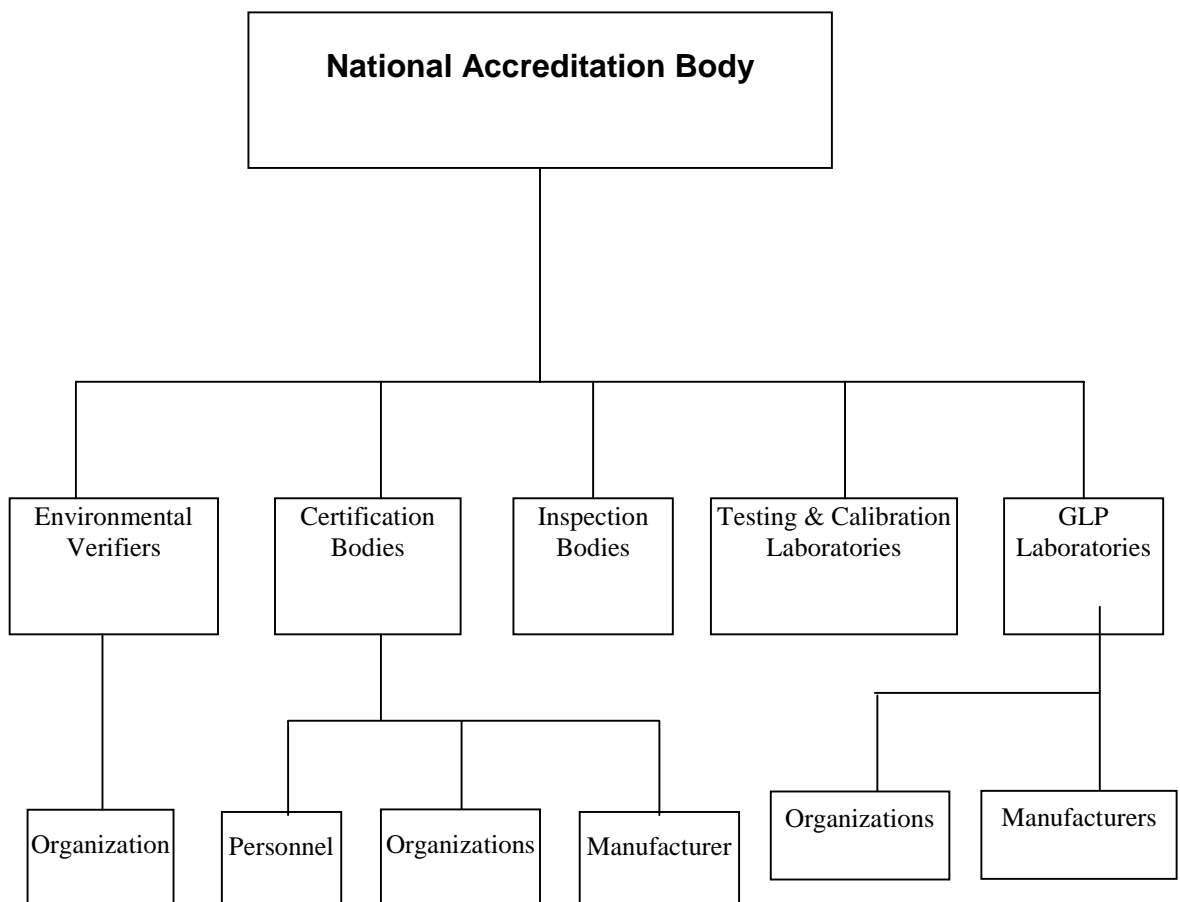
תשתיות האיכות במדינה מתועשת

התפתחות הטכנולוגיה מצד אחד וההשקעה העצומה בפתוח מוצרים מצד שני, הביאו לפיתוח הסחר העולמי. בעשור האחרון של האלף הקודם חתמו המדינות המתועשות החברות בארגון הסחר העולמי (WTO) על הסכמי סחר. הסכמים אלו מושתתים על אמון הדדי בכך שאיכות המוצרים במדינות אלה הינה ברמה אחידה (במגבלות השונות הסבירות). האמון ההדדי הזה מושתת על תשתיות איכות הפועלות בכל מדינה ואשר עובדות כולן על פי כללים בינלאומיים אחידים. המודל העולמי של חלק מתשתיות אלה מוצג באיור שלפנינו:

הסמכה
Accreditation

התעדה
Certification

מחזיקי תעודה
Certification
Holder

מפעלים או מוצרים נבדקים על ידי ארגוני התעדה (Certification bodies). התעודה ניתנת כאשר קיימת הבנה שהארגון שולט בתהליכי היצור או השרות שהוא מספק ובכך מושגת התאמה בין המוצר או התהליך למפרט (ספציפיקציות) שנקבע על ידו. השליטה בתהליכים או ביצור מושגת בתמיכה של מערכת איכות המבטיחה כי צרכי הלקוח נענים והארגון מנתח את תהליכיו ומבטיח שהם אחידים ונשלטים.

קיימות תעודות העוסקות בנושאים שונים: בבדיקת מוצרים (על ידי מעבדות), בבדיקת תהליכי יצור, התקנה ושרות, בבדיקת השמירה על איכות הסביבה (ISO 14000) ובדיקה של איכות מערכות בטיחות (ISO 18000).

הנחת העבודה היא שללקוח יש כלים לבדוק אם המוצר (או השרות) מתאים לצרכיו, איכותי ואמין.

תפקידה של ההסמכה

לארגונים נותני תעודה (Certification bodies) נדרשת מקצועיות יתרה שלא תמיד יכולה להיות מוערכת על ידי הלקוח. לדוגמה, רוב הלקוחות אינם יכולים לבדוק את עבודת המעבדה שאינה חלק מתחום הידע שלהם. על מנת להבטיח יכולת מקצועית גבוהה של גופי התעדה ועבודה על פי אמות מידה אחידות, מקימות רוב המדינות המתועשות ארגון הסמכה לאומי המסמיך ומפקח על ארגוני ההתעדה השונים. תהליך ההסמכה על פי הגדרתו היא הכרה רשמית, על ידי גוף מורשה, בכך שגוף או יחיד כשיר מקצועית לבצע משימות מוגדרות וכי יש לו מערכת איכות התומכת בהיותו גוף לומד, המפיק לקחים ועוסק בתהליך שיפור מתמיד.

הסמכה על ידי גוף לאומי אחד מבטיחה אמות מידה וכללי הסמכה אחידים.

בארץ הוקמה, על פי חוק, הרשות הלאומית להסמכת מעבדות אשר לפי שעה עוסקת (על פי שמה) במעבדות בלבד ולא בגופי התעדה אחרים.

הרשות פועלת בהתאם ל-ISO guide 58 שהוא תקן המחייב ארגוני הסמכת מעבדות. הרשות חברה מן המניין ב-ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation) ובחודשים הקרובים תהפוך לבעלת זכות חתימה (Signatory) של הארגון.

הפיכה זו היא פרי מבדקים שעורך הארגון לחברות המתבקשות להפוך לבעלות זכות חתימה. בנובמבר 2000 עברה הרשות קדם מבדק שבו הוכח כי היא פועלת על פי כל אמות המידה בתקן ISO guide 58. מנכ"ל הרשות נבחרה גם כחברה בועדה המנהלת את ILAC.

אבות מידה בינלאומיים

שני נדבכים נוספים, בנוסף לארגוני ההתעדה וההסמכה, מאפשרים את הסחר העולמי. על מנת לאפשר אמון חייבים הארגונים בכל העולם למדוד עצמם על פי אבות מידה בינלאומיים כך שכל מידה היא אותה מידה בכל העולם.

על מנת לאפשר אחידות כזאת מוקמת בכל מדינה מעבדה לאומית לפיזיקה וכימיה המופקדת על אבות המידה הלאומיים. מעבדות אלה, בכל העולם, מתכילות זו ביחס לזו באמצעות השוואות בינמעבדתיות. כך משיגים מידות פיזיקליות וכימיות אחידות בכל המדינות החותמות על הסכם הכרה הדדית בתחום זה.

המפעלים, מעבדות הבדיקה ומעבדות הכיול, כולם מתכילים, בשרשרת עקיבה, לאבות המידה הבינלאומיים. בדרך זו ניתן להניח שק"ג סחורה הנמכר בישראל או מיוצא לחו"ל הינו בעל משקל שווה לק"ג הנמכר במדינות אחרות. מדינות רבות וקטנות בעולם (אפילו בעלות תל"ג קטן פי מאה מישראל) מקימות, בעזרת הבנק העולמי, מעבדות לאומיות לפיזיקה וכימיה.

כך הושקעו במצרים ובטורקיה סכומי כסף גדולים (כ-30 מיליון דולר) להקמת מעבדה לאומית לפיזיקה.

תקינה

הנדבך הנוסף המאפשר סחר עולמי הוא תקינה אחידה. נושא זה הינו סבוך. בדרך כלל היותה התקינה מחסום ליבוא ולפיכך התפתחה תקינה ייחודית במדינות השונות. בשנים האחרונות ניכר מאמץ לאחד את התקינה על מנת להסיר את גבולות הסחר הלא מכסיים.

בארץ נתקבלה לאחרונה החלטה לאמץ תקינה בינלאומית (אירופית או אמריקאית) וברוב המקרים לא נכתבת תקינה "מקורית". בדרך זו יתאימו עצמם הרוצים לייצא לתקנים הבינלאומיים ובכך יתאפשר יצוא ביתר קלות.

מדינת ישראל, באמצעות משרד המסחר והתעשייה, משקיעה מאמץ ומשאבים לטייב את תשתיות האיכות. בשנים האחרונות חלה התפתחות בכיוון הנכון אולם יש עוד הרבה לשפר....

ד"ר אורנה דריזין

מנכ"ל הרשות הלאומית להסמכת מעבדות